

Elintarvikkeet

Versio: 31.1.2020

Hankinnan kohde

Viljat ja viljavalmistet, pasta, riisi, peruna ja kuoritut juurekset, leivät ja leipomotuotteet, liha ja lihajalosteet sekä valmisruuat, maito- ja maitotaloustuotteet, kuivaelintarvikkeet, pakasteet, säilykkeet, kahvi, tee, sokeri, virvoitusjuomat.

Keskeiset vaikutukset

- Vedessä, ilmassa, maaperässä ja elintarvikkeissa olevien lannoite- ja torjunta-ainejäämien haitalliset vaikutukset ihmisten terveydelle ja ympäristölle (vesistöjen rehevöityminen ja happamoituminen)
- Tiettyjen torjunta-aineiden ja lannoitteiden virheellisestä käsittelystä ja käytöstä aiheutuvat haitalliset vaikutukset viljelijöiden työterveyteen.
- Tehostettujen maatalous-, kalastus- ja vesiviljelykäytäntöjen sekä voimaperäisen eläintuotannon aiheuttama maaperän kuluminen, metsien häviäminen ja biologisen monimuotoisuuden väheneminen
- Energian- ja vedenkulutus elintarviketuotannossa ja -jalostuksessa
- Tuotanto- ja pakkausjätteen muodostuminen
- Elintarviketuotannon riskienhallinta: mikrobiologinen elintarviketurvallisuus, kemiallinen, fysikaalinen ja tuotantomenetelmiin liittyvä elintarviketurvallisuus sekä elintarvikkeiden koostumukseen liittyvä elintarviketurvallisuus.
- Erityisesti tiettyjen tuotteiden tuotantoketjuissa lapsityön hyväksikäyttö, työelämän perusoikeuksien loukkaukset, pakkotyö ja muut ihmisoikeusongelmat.

Tavoitteet	Ohjaavat dokumentit
<ul style="list-style-type: none">• Päästöjen vähentäminen ja energiatehokkuus• Kemikaalien ja haitallisten aineiden vähentäminen• PVC:n vähentäminen• Jätteiden vähentäminen ja kierrätys• Muiden ympäristövaikutusten vähentäminen• Sosiaalisen vastuun huomioiminen	<p>Alla esitetyt ehdotukset hankinnan vaatimuksiksi ja vertailuperusteiksi perustuvat näihin dokumentteihin.</p> <ul style="list-style-type: none">• Motivan tietopankki: Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin 2017• Valtioneuvoston periaatepäätös julkisten elintarvike- ja ruokapalveluhankintojen arviointiperusteista (ympäristömyönteiset viljelytavat, elintarviketurvallisuutta ja eläinten hyvinvointia edistävät tuotanto-olosuhteet) 2016• Finnwatch 2019: Vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteet ja toimitusketjun hallinta• ILO: Ratifioinnit maittain

Vastuullisuusnäkökohtien sisällyttäminen hankintaan

Ohjaavista dokumenteista on poimittu tähän hyviä esimerkkejä. Vastuullisuusnäkökohdat voi siis sisällyttää hankintaan valitsemalla alla esitetyistä vaihtoehdoista. On hyvä huomioida, että markkinatilanteet, hankinnan kohteet ja olosuhteet vaihtelevat alueittain. Hankintayksikön tulee tarkistaa kriteerit ja asettaa aina itse niiden taso omien tavoitteiden ja markkinakartoituksen perusteella. Hankinnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi voi määrittellä muitakin vaatimuksia, vertailuperusteita tai sopimusehtoja.

Turvallisuus

Vaatus	Todentaminen
Perustaso	
<p>Alkuperä ja jäljitettävyys: Tuotteen pääraaka-aineen/Tuotteen alkuperämaa on ilmoitettava.</p> <p><i>Huom: Alkuperämaan ilmoittaminen vaihtelee tuoteryhmittäin. Tarkemmat ohjeet "Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin."</i></p>	<p>Selvitys, josta käy ilmi raaka-aineen/elintarvikkeen alkuperämaa.</p> <p><i>Huom: Todentamistapa vaihtelee tuoteryhmittäin. Tarkemmat ohjeet "Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin."</i></p>
<p>Salmonellavapaus: Tuote on salmonellavapaa kaikista salmonellaserotyypeistä ja tuontielintarvike on testattu komission asetuksen (EY) N:o 1688/2005 liitteiden I - III mukaisesti tai vastaavasti (ei koske Suomea ja Ruotsia).</p> <p><i>Huom: Vaatus koskee eläinperäisiä tuotteita esimerkiksi sian, broilerin- ja naudanliha sekä näistä valmistetut tuotteet, kananmunat ja kananmunatuotteet, maito ja maitotuotteet.</i></p>	<p>Kaupallinen asiakirja tai sertifikaatti, joka vastaa komission asetuksen (EY) 1688/2005 liitteen IV malliin.</p> <p>TAI</p> <p>Tarjoajan muu selvitys siitä, että tuotteet ovat salmonellavapaita kaikista salmonellaserotyypeistä.</p> <p><i>Huom: Todentamistapa vaihtelee tuoteryhmittäin. Tarkemmat ohjeet "Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin."</i></p>
<p>Mikrobilääkkeet: Mikrobilääkkeitä, kuten antibiootteja käytetään vain sairaiden eläinten hoitoon eläinlääkärin määräyksestä ja valvonnassa. Mikrobilääkkeiden käytöstä on pidettävä kirjanpitoa, jonka pitää olla saatavilla pyynnöstä.</p> <p><i>Huom: Vaatus koskee eläinperäisiä tuotteita esimerkiksi sian, broilerin- ja naudanliha sekä näistä valmistetut tuotteet, kananmunat ja kananmunatuotteet, maito ja maitotuotteet.</i></p>	<p>Tarjoajan kirjallinen vakuutus kriteerin täyttymisestä.</p> <p><i>Huom: Todentamistapa vaihtelee tuoteryhmittäin. Tarkemmat ohjeet "Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin."</i></p>
Edelläkävijätaso	
<p>Alkuperä ja jäljitettävyys:</p> <p><i>Huom: Tietyissä tuoteryhmissä jäljitettävyyden voi edellyttää jatkuvan tilalle asti tuote-eräkohtaisesti. Tarkemmat ohjeet "Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin."</i></p>	<p><i>Huom: Todentamistapa vaihtelee tuoteryhmittäin. Tarkemmat ohjeet "Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin."</i></p>

Ympäristövastuu

Vaatus	Todentaminen
Perustaso	
<p>Luomuelintarvikkeet: Tuotteen XX raaka-aine/tuote on luonnonmukaisesti tuotettu asetuksessa (EY) N:o 834/2007 määritellyllä tavalla.</p> <p><i>Huom: Saatavuus vaihtelee tuoteryhmittäin.</i></p>	<p>Sertifiointi, joka täyttää asetuksen mukaisen luomumääritelmän esimerkiksi EU:n luomutunnus Euro-lehti tai valvontaviranomaisen luomutodistus, vaatimuksenmukaisuus- todistus/-vakuus.</p>
<p>Pakkaukset: Tuotteen kuljetuspakkaukset tulee olla valmistettu kierrätys ja/tai uusiutuvista materiaaleista tai ne ovat useaan kertaan käytettäviä tai kierrätettäviä.</p>	<p>Tarjoajan vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).</p> <p>Pyydetessä toimittajan tulee toimittaa asiakirja, josta käy ilmi, että vaatimus täyttyy.</p>
<p>Muovimerkinnät: Muovipakkauksissa tulee olla muovinkierrätysmerkinä (01-07). Kierrätysmerkin 07 (muut muovit ja muoviyhdistelmät) yhteydessä on lisäksi mainittu, sisältääkö pakkaus PVC-muovia tai muita halogenoituja muoveja.</p>	<p>Tarjoajan vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).</p> <p>Pyydetessä toimittajan tulee toimittaa asiakirja, josta käy ilmi, että vaatimus täyttyy.</p>
Edelläkävijätaso	
<p>Luomuelintarvikkeet: Tuotteen XX raaka-aine/tuote on luonnonmukaisesti tuotettu asetuksessa (EY) N:o 834/2007 määritellyllä tavalla.</p> <p><i>Huom: Saatavuus vaihtelee tuoteryhmittäin.</i></p>	<p>Sertifiointi, joka täyttää asetuksen mukaisen luomumääritelmän esimerkiksi EU:n luomutunnus Euro-lehti tai valvontaviranomaisen luomutodistus, vaatimuksenmukaisuus- todistus/-vakuus.</p>
<p>Pakkaukset: Tarjottujen tuotteiden pakkaus sisältää vähintään [XX] prosenttia kierrätettyä materiaalia ilman, että tuotteen kannalta oleelliset pakkauksen ominaisuudet eivät heikkene.</p> <p><i>Huom: Hankintayksikön on määritettävä XX % osuus tarjouspyyntökohtaisesti.</i></p>	<p>Tarjoajan on toimitettava selvitys tuotteen pakkausmateriaaleista.</p>
<p>PVC-muovit ja ftalaatit: Tuotteen muovipakkauksissa ja etiketeissä ei ole käytetty PVC-muoveja tai muita halogenoituja muoveja eikä PVC:n pehmittimiä (ftalaatit).</p>	<p>Tarjoajan vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).</p> <p>Pyydetessä toimittajan tulee toimittaa asiakirja, josta käy ilmi, että vaatimus täyttyy.</p>

Sosiaalinen vastuu

Vaatus	Todentaminen
Perustaso	
Toimitusketjun hallinta ja sosiaalinen vastuullisuus:	
<i>Huom: Oppaassa on liitteenä malli HUS:n käyttämästä Code of Conduct-versiosta (10/2019). Tuoteryhmä/tuote/sopimuskohtaisesti tulee tarkastella, mitä tämä sopimusehto koskee.</i>	
Esimerkki sopimusehdosta:	
1. Vastuullisuuden vähimmäisveloitteet (Code of Conduct):	
Toimittajan tulee aktiivisesti varmistaa, että tämän [sopimuksen/puitesopimuksen] piiriin kuuluvat tuotteet valmistetaan olosuhteissa, jotka ovat sopimuksen liitteenä [numero] olevien vastuullisuuden vähimmäisveloitteiden (Code of Conduct) mukaisia.	
Toimittajan vastuulla on valvoa toimitusketjua ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vastuullisuuden vähimmäisveloitteita noudatetaan sekä sen omassa toiminnassa että puitesopimustuotteiden ja -palveluiden toimitusketjussa.	
Allekirjoittamalla sopimuksen toimittaja sitoutuu sopimuksen liitteenä olevaan vastuullisuuden vähimmäisveloitteisiin (Code of Conduct) ja varmistaa, että tässä asetetut vähimmäisvaatimukset täyttyvät heidän omassa toiminnassaan ja toimitusketjussaan.	
Toimittajan tulee avustaa [hankintayksikköä] puitesopimuksen seurannassa muun ohella toimittamalla [hankintayksikölle] raportteja ja selvityksiä siitä, miten Toimittaja on täyttänyt kohdan 1. mukaiset veloitteensa. Raportti tai selvitys on toimitettava kuuden (6) viikon kuluessa [hankintayksikön] pyynnöstä.	
Seuraamukset	
Jos toimittaja rikkoo vastuullisuuden kohdan 1. vähimmäisveloitteitaan (Code of Conduct) on [hankintayksiköllä] oikeus seuraaviin toimenpiteisiin rikkomuksen johdosta:	
<ol style="list-style-type: none">I. Korjaavat toimenpiteet: [hankintayksiköllä] on oikeus kirjallisesti pyytää toimittajaa [määrä] kuukauden sisällä tai muussa [hankintayksikön] määrittämässä määräajassa esittämään [hankintayksikön] hyväksyttäväksi suunnitelma ja aikataulu toimittajan korjaaville toimenpiteille kohdan 1. mukaisten veloitteiden noudattamiseksi. Ehdotettujen toimenpiteiden ja aikataulun tulee olla oikeassa suhteessa rikkomukseen ja suunnitelmasta on selkeästi käytävä ilmi, miten Toimittaja konkreettisesti tulee korjaamaan rikkomuksen esitetystä aikataulusta.II. Hyvitysmaksut: Jos Toimittaja ei sitoudu edellä tarkoitettuun hyväksytyyn suunnitelmaan ja aikatauluun, ei toimita niitä, tai ei suorita suunnitelmassa sovittuja toimenpiteitä määräajassa, [hankintayksiköllä] on oikeus vaatia Toimittajaa maksamaan sille viivästysmaksua tuhat (1000) euroa per alkava seitsemän (7) päivän viivästysjakso, kuitenkin enintään 15.000 euroa.III. Asiakaskohtaisten sopimusten ja tilausten rajoittaminen: Korjaavien toimenpiteiden vaatimisen lisäksi [hankintayksikkö] voi rajoittaa Toimittajan oikeutta osallistua Asiakkaiden kevennettyihin kilpailutuksiin ja/tai rajoittaa Asiakkaiden tilauksia Toimittajalta tämän puitesopimuksen sisällä siihen saakka, kunnes Toimittaja on korjannut kohdassa 1. tarkoitetun vastuullisuuden vähimmäisveloitteen rikkomuksen tai on ilmeistä, että rikkomus on lakannut.IV. Sopimuksen päättäminen: [hankintayksiköllä] on oikeus irtisanoa puitesopimus päättymään välittömästi kokonaan tai osittain jos Toimittaja ei suorita edellä tarkoitettuja korjaavia toimenpiteitä ja edellä tarkoitettua hyvitysmaksua on kertynyt enimmäismäärä. Asiakkaalla on oikeus irtisanoa asiakaskohtainen sopimus päättymään välittömästi kokonaan tai osittain, jos sen piiriin kuuluvien	

Vaatus	Todentaminen
<p>laitteiden tuotannossa on rikottu kohdassa 1. tarkoitettuja vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteita eikä Toimittaja ole suorittanut edellä tarkoitettuja korjaavia toimenpiteitä.</p>	
<p>Edelläkävijätaso</p>	
<p>Toimitusketjun hallinta ja sosiaalinen vastuullisuus:</p> <p>2. Toimenpiteet ja politiikat</p> <p>Toimittajan tulee viimeistään sopimuskauden alkaessa, tai myöhempanä [hankintayksikön] kanssa nimenomaisesti sovittuna ajankohtana toteuttaa seuraavat toimet; selvyyden vuoksi todetaan, että alla tarkoitettut politiikat ja menettelyt voivat olla Toimittajan valitseamalla kielellä (esim. englanniksi) laadittuja:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Toimittajan tulee laatia, hyväksyä ja julkistaa yksi tai useampi johdon hyväksymä politiikka, johon sisältyy sitoumus noudattaa edellä kohdassa 1. mainittuja vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteita; II. Toimittajan tulee viestiä edellä tarkoitettu politiikka omalle toimitusketjulle, jonka kanssa Toimittajalla on sopimussuhde; III. Toimittajan tulee nimetä johtotason vastuuhenkilö kohdassa 1. tarkoitettujen vastuullisuuden vähimmäisvaatimusten noudattamisen valvontaan; IV. Toimittajalla tulee olla menettely säännöllisten riskiarviointien tekemiseen, sisältäen kohdassa 1. tarkoitettujen vastuullisuuden vähimmäisvaatimusten noudattamista koskevien olemassa olevien ja potentiaalisten riskien tunnistamisen ja priorisoinnin; V. Toimittajalla tulee olla menettely, jonka mukaisesti Toimittaja seuraa jatkuvasti toiminnan yhteensopivuutta kohdan 1. mukaisen vastuullisuuden vähimmäisvaatimusten kanssa; VI. Toimittajalla tulee olla menettely, jonka avulla ehkäistään epäkohtia ja poikkeamia kohdan 1. mukaisista vastuullisuuden vähimmäisvaatimuksista ja viipymättä vähennetään ja poistetaan niiden haitallisia vaikutuksia, esimerkiksi korjaamalla kyseinen epäkohta tai poikkeama. <p>Edellä kuvatut toimenpiteet tulee dokumentoida ja niitä on noudatettava jatkuvasti. Menettelyitä on noudatettava Toimittajan omissa toiminnoissa sekä koko toimitusketjussa.</p> <p>Toimittajan tulee avustaa [hankintayksikköä] puitesopimuksen seurannassa muun ohella toimittamalla [hankintayksikölle] raportteja ja selvityksiä siitä, miten Toimittaja on täyttänyt kohdan 2. mukaiset velvoitteensa. Raportti tai selvitys on toimitettava kuuden (6) viikon kuluessa [hankintayksikön] pyynnöstä.</p> <p><i>Huom: On suositeltavaa, että perustasolla olevan kohdan 1. lisäksi hankintayksikkö edellyttää sopimuskumppanilta vastuullisuuteen liittyviä toimenpiteitä ja politiikkoja kohdan 2. Toimenpiteet ja politiikat - mukaisesti.</i></p>	
<p>Auditointioikeus</p>	
<p>3. Toimittajan tulee sallia ja luovuttaa [hankintayksikölle] ja/tai sen edustajalle kohtuullisessa määrin kaikki asiaankuuluvat tiedot sekä pääsy tiloihin Toimittajan toiminnan arvioimiseksi siinä laajuudessa kuin on tarpeen, jotta [hankintayksikkö] voi tarkastaa, että Toimittaja noudattaa kohtien 1. ja 2. mukaisia velvoitteitaan.</p> <p>Auditointioikeudesta, auditointiin liittyvistä ilmoituksista ja määräaajoista, menettelytavoista, salassapidosta sekä oikeudesta auditoida alihankkijan toimintaa on sovittu jäljempänä luvussa [XX] [Tarkastusoikeus]. Jos tuotteet valmistaa muu toimitusketjuun kuuluva yritys kuin Toimittajan alihankkija, Toimittaja myötävaikuttaa mahdollisuuksiensa mukaan siihen, että [hankintayksikkö] voi tarkastaa myös tällaisen muun toimitusketjuun kuuluvan yrityksen tuotantolaitoksen toimintaa.</p>	

Vaatimus	Todentaminen
<p>4. Toimittajan tulee kolmen (3) viikon kuluessa [hankintayksikön] pyynnöstä pystyä ilmoittamaan [hankintayksikölle], miltä tehtaalta yksilöity vertailutuote laite toimitetaan.</p> <p><i>Huom: On suositeltavaa, että hankintayksikkö varaa tuotantolaitosten auditointioikein itselleen. Hankintayksikön on tärkeää myös varata itselleen sopimuskauden aikana resursseja, jotta pystytään seuraamaan ja valvomaan vastuullisuusväitteiden todenperäisyyttä.</i></p> <hr/> <p>Seuraamukset Jos toimittaja rikkoo vastuullisuuden kohdan 1. vähimmäisvelvoitteitaan (Code of Conduct) tai laiminlyö kohdan 2. sovittujen toimenpiteiden toteuttamisen, on [hankintayksiköllä] oikeus seuraaviin toimenpiteisiin rikkomuksen johdosta:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. Korjaavat toimenpiteet: [hankintayksiköllä] on oikeus kirjallisesti pyytää toimittajaa [määrä] kuukauden sisällä tai muussa [hankintayksikön] määrittämässä määräajassa esittämään [hankintayksikön] hyväksyttäväksi suunnitelma ja aikataulu toimittajan korjaaville toimenpiteille kohtien 1. ja 2. mukaisten velvoitteiden noudattamiseksi. Ehdotettujen toimenpiteiden ja aikataulun tulee olla oikeassa suhteessa rikkomukseen ja suunnitelmasta on selkeästi käytävä ilmi, miten Toimittaja konkreettisesti tulee korjaamaan rikkomuksen esitetystä aikataulussa. II. Hyvitysmaksut: Jos Toimittaja ei sitoudu edellä tarkoitettuun hyväksytyyn suunnitelmaan ja aikatauluun, ei toimita niitä, tai ei suorita suunnitelmassa sovittuja toimenpiteitä määräajassa, [hankintayksiköllä] on oikeus vaatia Toimittajaa maksamaan sille viivästysmaksua tuhat (1000) euroa per alkava seitsemän (7) päivän viivästysjakso, kuitenkin enintään 15.000 euroa. III. Asiakaskohtaisten sopimusten ja tilausten rajoittaminen: Korjaavien toimenpiteiden vaatimisen lisäksi [hankintayksikkö] voi rajoittaa Toimittajan oikeutta osallistua Asiakkaiden kevennettyihin kilpailutuksiin ja/tai rajoittaa Asiakkaiden tilauksia Toimittajalta tämän puitesopimuksen sisällä siihen saakka, kunnes Toimittaja on korjannut kohdassa 1. tarkoitettua vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteen rikkomuksen tai on ilmeistä, että rikkomus on lakannut. IV. Sopimuksen päättäminen: [hankintayksiköllä] on oikeus irtisanoa puitesopimus päättymään välittömästi kokonaan tai osittain jos Toimittaja ei suorita edellä tarkoitettuja korjaavia toimenpiteitä ja edellä tarkoitettua hyvitysmaksua on kertynyt enimmäismäärä. Asiakkaalla on oikeus irtisanoa asiakaskohtainen sopimus päättymään välittömästi kokonaan tai osittain, jos sen piiriin kuuluvien laitteiden tuotannossa on rikottu kohdassa 1. tarkoitettuja vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteita eikä Toimittaja ole suorittanut edellä tarkoitettuja korjaavia toimenpiteitä. 	
<p>Toimitusketjun hallinta, auditointiraportti:</p> <p>Esimerkki sopimusehdosta/vaatimuksesta:</p> <p>Jos sopimustuotteiden teollinen tuotanto tapahtuu maassa, joka ei ole ratifioinut hankintalain 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainittuja ILOn perussopimuksia, tulee toimittajan olla valmis esittämään tuotantotehtaan viimeisin auditointiraportti [hankintayksikölle]. Auditointiraportiksi hyväksytään riippumattoman kolmannen osapuolen suorittama sosiaalisen vastuun auditointi (esimerkiksi BSCI, SA8000 tai vastaava auditointi), jonka riskimaassa sijaitseva tuotantolaitos on läpäissyt hyväksytysti.</p>	<p>Tarjoajan vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).</p> <p>Pyydettäessä toimittajan tulee toimittaa vaatimuksen mukainen dokumentaatio riippumattoman kolmannen osapuolen suorittaman sosiaalisen vastuun auditoinnin läpäisemisestä riskimaissa sijaitsevien tuotantolaitosten osalta.</p> <p>Riskimaalla tarkoitetaan vaatimuksen mukaista ei ILOn perussopimuksia ratifioinutta valtiota.</p>

Vaatimus	Todentaminen
<p>Tilaajalla on myös mahdollisuus itse tai yhteistyökumppaninsa kautta auditoida milloin tahansa sopimuskauden aikana toimittaja tai sen alihankkijoita. Tuotantotehtaan muuttuessa sopimuskauden aikana, on valitun toimittajan esitettävä tarjouspyynnön vaatimuksen mukaisesti vaihtuneen tuotantolaitoksen tarkka nimi ja osoite ja/tai GPS-koordinaatit, sekä tehtaan viimeisin auditointiraportti, johon hyväksytään edellä mainitun mukainen kolmannen osapuolen suorittama sosiaalisen vastuun auditointi, jonka tuotantolaitos on läpäissyt hyväksytysti.</p>	
<p>Hankinnoilla työllistäminen:</p> <p>Esimerkki sopimusehdosta:</p> <p>Palveluntuottaja sitoutuu osana hankintasopimusta työllistämään vähintään [XX] kuukaudeksi [XX määrä] heikossa työmarkkina-asemassa olevaa henkilöä. Työllistettävä henkilö voi sijoittua mihin tahansa tehtävään palveluntuottajan tai sopimuksessa mainitun alihankkijan palvelukseen. Toimittaja raportoi työllistamisestä osana sopimuksen seurantaa.</p> <p><i>Huom: Heikossa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt esimerkiksi: pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset, maahanmuuttajat, nuoret. Ehtoa voi soveltaa myös esimerkiksi: oppisopimustyöllistämiseen, työkokeiluun, työharjoitteluun tai työssäoppimiseen. Hankintayksikön on määritettävä [XX] osuudet tuoteryhmäkohtaisesti markkinavuoropuhelun avulla.</i></p> <p>Tarkempia esimerkkejä ja ohjeita hankinnoilla työllistämisen mallin ja sopimusehtojen käyttöönotosta Hanki ja työllistä! Itseopiskelumateriaali julkisilla hankinnoilla työllistämiseen. (2019)</p>	